

TALOUSPOLITIIKAN EU-OHJAUSJAKSO – TIETOKOOSTE

TOIMIVAT OIKEUSJÄRJESTELMÄT

1. JOHDANTO

Euroopan unioni perustuu perusoikeuksien, oikeusvaltioperiaatteen ja demokratian kunnioittamiseen. Näitä arvoja on suojeltava. Jotta EU voi toimia moitteettomasti, kaikilla jäsenvaltioilla on oltava toimiva oikeusjärjestelmä.

Laatu, riippumattomuus ja tehokkuus ovat toimivan oikeusjärjestelmän keskeisiä ominaisuuksia. Toimivia oikeusjärjestelmiä tarvitaan investointeja ja yrityksiä houkuttelevan toimintaympäristön luomiseen, koska ne luovat luottamusta kaikissa suhdannekierron vaiheissa. Ne ovat tärkeitä myös yksilön oikeuksien ja varsinkin sosiaalisten oikeuksien suojelun kannalta. Oikeusjärjestelmien tehokkuus on tärkeää koko EU:n lainsäädännön ja varsinkin talouslainsäädännön täytäntöönpanon sekä keskinäisen luottamuksen vahvistamisen ja korruption torjunnan kannalta. Viimeksi mainittu vaikuttaa suoraan julkisiin varoihin ja liiketoimintaympäristöön.

Toimivan oikeusjärjestelmän keskeisiä tunnusmerkkejä ovat tehokkuus, laatu ja riippumattomuus riippumatta kansallisen oikeusjärjestelmän mallista tai sen taustalla olevasta oikeusperinteestä.

Jäsenvaltioiden oikeusjärjestelmien toimivuuden parantaminen on todettu talouspolitiikan EU-ohjausjakson eli talouspolitiikkojen vuosittaisen EU-tason koordinoitajakson¹ yhteydessä

¹ Euroopan komission vuotuisessa kasvuselvityksessä 2017 korostettiin, että "toimivat oikeusjärjestelmät ovat tarpeen, jotta

rakenneuudistusten keskeiseksi osaksi. Kansallisten oikeuslaitosten uudistamisesta on samasta syystä tullut olennainen osa rakenneuudistuksia jäsenvaltioissa, joissa toteutetaan talouden sopeutusohjelmia². Kaikissa oikeuslaitoksen uudistuksissa olisi noudatettava oikeusvaltioperiaatetta, EU:n lainsäädäntöä sekä oikeuslaitoksen riippumattomuutta koskevia eurooppalaisia vaatimuksia.

Asiakirja on jäsenelty seuraavasti: Kohdassa 2 esitellään oikeusjärjestelmien tehokkuuden, riippumattomuuden ja laadun kehittymistä. Kohdassa 3 annetaan esimerkkejä toimenpiteistä, joilla voidaan parantaa oikeusjärjestelmien toimintaa. Kohdassa 4 kuvataan nykytilannetta.

Aiheeseen liittyvät myös tietokoosteet, joiden aiheena on julkishallinnon laatu ja asiantuntijapalvelujen sääntely.

---

voidaan tukea talouskasvua ja tarjota yrityksille ja kansalaisille laadukkaita palveluja" (COM(2016) 725 final, s. 8).

Jo vuotuisessa kasvuselvityksessä 2016 todettiin, että "on varmistettava, että oikeuskäsittelyt ovat nopeita, purettava tuomioistuinten käsittelyruuhkat, lisättävä tuomareiden riippumattomuuden takeita ja parannettava oikeuslaitoksen laatua, muun muassa parantamalla tieto- ja viestintätekniikan käyttöä tuomioistuimissa ja käyttämällä laatustandardeja" (COM(2015) 690 final, s. 13).

² Talouden sopeutusohjelmiin on Kreikan, Portugalin (päätyi kesäkuussa 2014) ja Kyproksen (päätyi huhtikuussa 2016) osalta sisällytetty vaatimus oikeuslaitoksen uudistamisesta.

2. HAASTEIDEN TUNNISTAMINEN

EU:n oikeusalan tulostaulu³ edistää talouspolitiikan EU-ohjausjaksoa antamalla objektiivisia, luotettavia ja vertailukelpoisia tietoja kaikkien jäsenvaltioiden oikeusjärjestelmien laadusta, riippumattomuudesta ja tehokkuudesta.

Tulostaulun avulla EU ja jäsenvaltiot voivat kartoittaa mahdollisia puutteita, parannuksia, hyviä käytäntöjä ja suuntauksia ajan mittaan.

Kansallisten oikeusjärjestelmien toiminnan tarkastelua täydennetään maakohtaisella arvioinnilla, jossa otetaan huomioon kunkin jäsenvaltion ja sen oikeusjärjestelmän tilanne ja erityispiirteet. Arviointi sisältyy talouspolitiikan EU-ohjausjakson maakohtaisiin raportteihin.

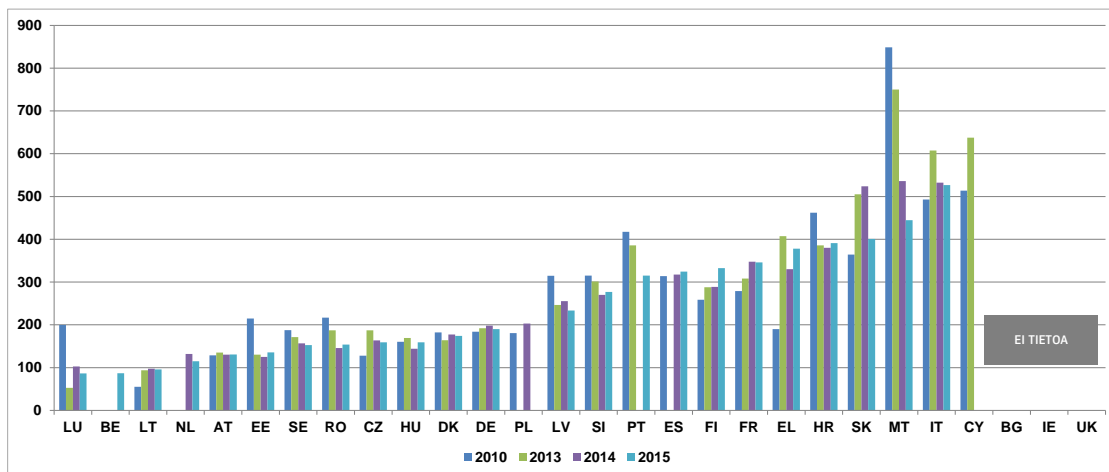
2.1. Oikeusjärjestelmien tehokkuuden parantaminen

Yrityksille, sijoittajille ja kuluttajille on tärkeää, että päätökset tehdään nopeasti. Yritykset ottavat investointipäätöksissään huomioon riskin joutua osalliseksi kauppaoikeudellisiin, työoikeudellisiin tai vero-oikeudellisiin riita-asioihin tai maksukyvyttömyysmenettelyihin. Oikeuslaitoksen tehokkuus riita-asioiden käsittelyssä on siksi tärkeää.

Vuoden 2017 EU:n oikeusalan tulostaulun mukaan erot ovat suuria jäsenvaltiosta ja indikaattorista⁴ riippuen.

Joissakin jäsenvaltioissa on yhä oikeusjärjestelmän tehokkuuteen liittyviä erityisiä haasteita, jotka koskevat pitkäkestoisia ensimmäisen oikeusasteen oikeudenkäyntejä sekä huonoa selvitysastetta tai vireillä olevien asioiden suurta määrää.

Kuvio 1 – Siviili- ja kauppaoikeudellisten riita-asioiden ratkaisemiseen kulunut aika (ensimmäisessä oikeusasteessa päivinä)

Lähde: EU:n oikeusalan tulostaulu 2017⁵.

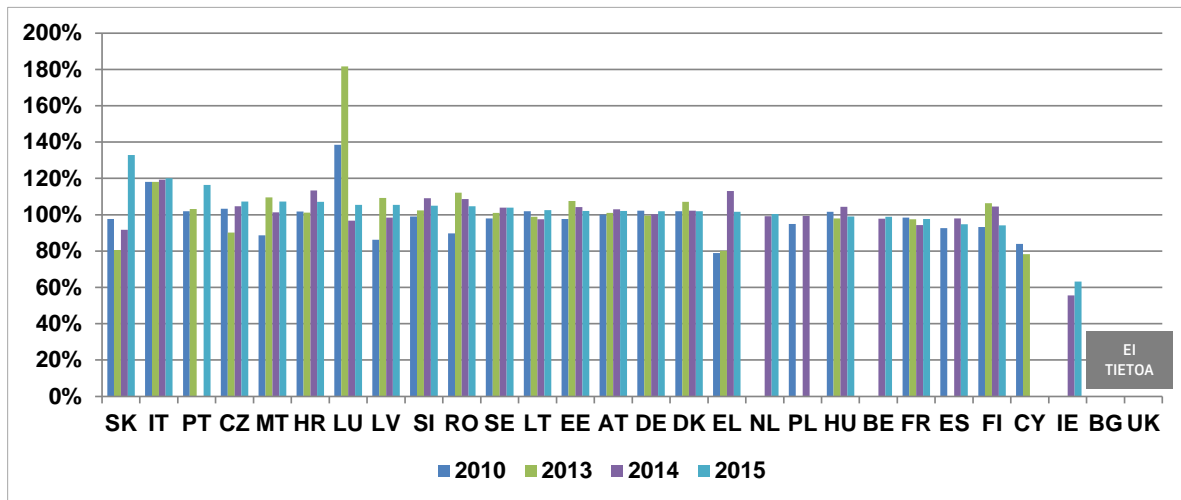
Huom. Siviili- ja kauppaoikeudellisissa riita-asioissa käsitellään esimerkiksi osapuolten välisiä sopimusriitoja.

³ EU:n oikeusalan tulostaulu 2017, COM(2017) 167 final – https://ec.europa.eu/info/strategy/justice-and-fundamental-rights/effective-justice_fi

⁴ Oikeudenkäynnin kesto, selvitysaste ja vireillä olevien asioiden määrä ovat oikeuslaitoksen toimivuutta tarkastelevan Euroopan neuvoston pysyvän komitean (CEPEJ) määrittämiä vakioindikaattoreita: http://www.coe.int/t/dghl/cooperation/cepej/evaluation/default_en.asp

⁵ CEPEJ:n antamien tietojen perusteella. Oikeudenkäynnin kestolla tarkoitetaan asian tuomioistuinkäsittelyyn kuluvaan aikaan (päivinä) eli aikaan, jonka tuomioistuin käyttää päätöksen tekemiseen ensimmäisessä oikeusasteessa. Käsittelyaikaa koskeva indikaattori on saatu jakamalla vuoden lopussa ratkaisematta olevien asioiden määrä ratkaistujen asioiden määrällä ja kertomalla saatu osamäärä 365 päivällä. Vuoden 2017 EU:n oikeusalan tulostaulussa oleva alkuperäinen kuvio sisältää kontekstiin sijoitettuja lisätietoja tiettyjen jäsenvaltioiden tilanteesta.

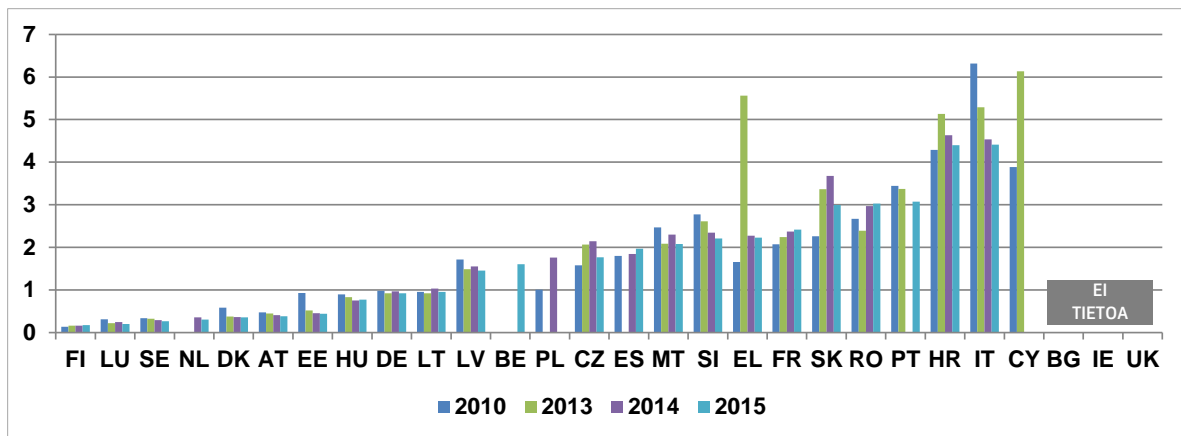
Kuvio 2 – Siviili- ja kauppaoikeudellisten riita-asioiden selvitysaste (ensimmäisessä oikeusasteessa prosentteina)

Lähde: EU:n oikeusalan tulostaulu 2017⁶.

Huom. Noin 100 prosentin tai sitä suurempi selvitysaste tarkoittaa, että oikeuslaitos pystyy ratkaisemaan käsiteltäväksi tulevia asioita vastaavan määrän asioita. Alle 100 prosentin selvitysaste tarkoittaa, että tuomioistuimet ratkaisevat vähemmän asioita kuin niiden käsiteltäväksi tulee. Vuoden 2017 EU:n oikeusalan tulostaulussa oleva alkuperäinen kuvio sisältää kontekstiin sijoitettuja lisätietoja tiettyjen jäsenvaltioiden tilanteesta.

Kuvio 3 – Vireillä olevien siviili- ja kauppaoikeudellisten riita-asioiden määrä (ensimmäisessä oikeusasteessa sataa asukasta kohti)

Lähde: EU:n oikeusalan tulostaulu 2017⁷.

⁶ CEPEJ:n antamien tietojen perusteella. **Selvitysaste** saadaan jakamalla ratkaistujen asioiden määrä uusien asioiden määrällä. Sen avulla arvioidaan, suoriutuuko tuomioistuin uusien asioiden käsittelystä. Tuomioistuimien ratkaisemien asioiden määrällä eli selvitysasteella sekä ratkaisemattomien (vireillä olevien) asioiden määrällä on yhteys oikeudenkäyntien kestoon.

⁷ CEPEJ:n antamien tietojen perusteella. **Vireillä olevien asioiden** määrällä tarkoitetaan tietyn ajanjakson lopussa käsittelemättä olevien asioiden määrää. Vireillä olevien asioiden määrä vaikuttaa käsittelyaikaan. Vuoden 2017 EU:n oikeusalan tulostaulussa oleva alkuperäinen kuvio sisältää kontekstiin sijoitettuja lisätietoja tiettyjen jäsenvaltioiden tilanteesta.

Vuosien mittaan kerätyt tiedot osoittavat, että tuloksissa on jonkin verran vaihtelua, ja ne voivat parantua tai huonontua vuodesta toiseen. Tilanne on parantunut varsinkin jäsenvaltioissa, joilla on talouspolitiikan EU-ohjausjakson tai talouden sopeutusohjelmien yhteydessä todettu olevan haasteita. Lisäksi oikeudenkäyntien kesto ja selvitysaste ovat parantuneet siviili- ja kauppaoikeudellisissa riita-asioissa viiden viime vuoden aikana useimmissa jäsenvaltioissa.

Vireillä olevien asioiden määrä on myös vähentynyt jonkin verran kahden viime vuoden aikana. Niiden määrä on kuitenkin yhä suuri useissa jäsenvaltioissa.

2.2. Oikeusjärjestelmien laadun parantaminen

Laadukkaat instituutiot, kuten laadukkaat kansalliset oikeusjärjestelmät, ovat talouden suorituskyvyn kannalta ratkaisevan tärkeitä. Toimiva oikeudenkäyttö edellyttää laadukkuutta koko tuomioistuinmenettelyltä. Oikeusjärjestelmien laadun parantamisessa voidaan hyödyntää tiettyjä tekijöitä, joiden on yleisesti katsottu soveltuvan oikeusjärjestelmien arviointiin⁸.

Näitä ovat

- nykyaikainen tieto- ja viestintätekniikka, erityisesti asianhallintajärjestelmät
- tuomarien ja tuomioistuinten henkilöstön koulutus
- tuomioistuimen toiminnan seuranta ja arviointi
- tyytyväisyystutkimusten käyttö
- riittävän rahoituksen ja henkilöstön osoittaminen oikeusjärjestelmille.

Vuoden 2017 EU:n oikeusalan tulostaulu vahvistaa, että erot EU:n sisällä ovat suuria, mutta myös, että monet

jäsenvaltiot ovat **jatkaneet ja tehostaneet toimia oikeuslaitosten laadukkuuden tukemiseksi.**

Vaikka esimerkiksi oikeuslaitoksen tietojen ja viestintätekniisten välineiden parantamista koskevat toimet ovat jatkuneet, indikaattorit paljastavat aukkoja monissa jäsenvaltioissa (kuviot 4). Vain harvat jäsenvaltiot noudattavat kokonaisvaltaista lähestymistapaa arvioidessaan tuomioistuintensa toimintaa esimerkiksi kyselyjen avulla.

Tieto- ja viestintätekniisten asianhallintajärjestelmien koko potentiaali on vielä hyödyntämättä useissa jäsenvaltioissa. Ne tarjoavat mahdollisuuden muun muassa reaaliaikaiseen asianhallintaan, standardoituihin tuomioistuinten tilastoihin, tuomioistuinten käsittelyruuhkan purkamiseen ja automatisoituihin varhaisvaroitusjärjestelmiin.

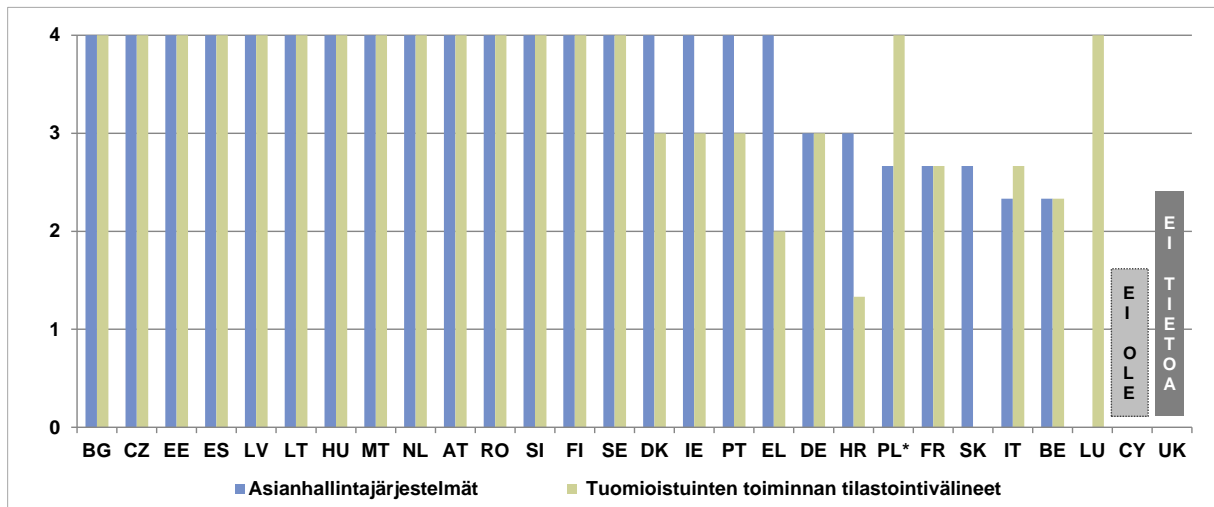
Oikeuslaitosten käytettävissä olevat taloudelliset resurssit ovat säilyneet jäsenvaltioissa suhteellisen muuttumattomina (kuviot 5). **Hyvin toimiva oikeusjärjestelmä edellyttää riittävää rahoitusta,** asianmukaisia olosuhteita tuomioistuimissa sekä pätevää henkilöstöä.

Standardeilla voidaan parantaa oikeusjärjestelmien laatua (kuviot 6). Useimmilla jäsenvaltioilla on standardeja siitä, miten asianosaisille tiedotetaan asian etenemisestä, tuomioistuimen aikatauluista tai mahdollisista viivästyksistä, mutta jäsenvaltiot käyttävät siihen eri menetelmiä. Tuomioistuinten automaattinen tiedotus on käyttäjäystävällisempää kuin järjestelmä, jossa asianosaisilta edellytetään toimenpiteitä.

---

⁸ Ks. esimerkiksi CEPEJ:n julkaisu "Checklist for promoting the quality of justice and the courts" (2008); eurooppalaisten tuomareiden konsultatiivisen neuvoston lausunto nro 6 (2004), joka on saatavilla osoitteessa <https://rm.coe.int/168074752d>

Kuvio 4 – Oikeusasioiden hallinnointiin ja tuomioistuinten toiminnan tilastointiin käytettävä tieto- ja viestintäteknikka (painotettu indikaattori; pienin arvo = 0, suurin arvo = 4)

Lähde: EU:n oikeusalan tulostaulu 2017.

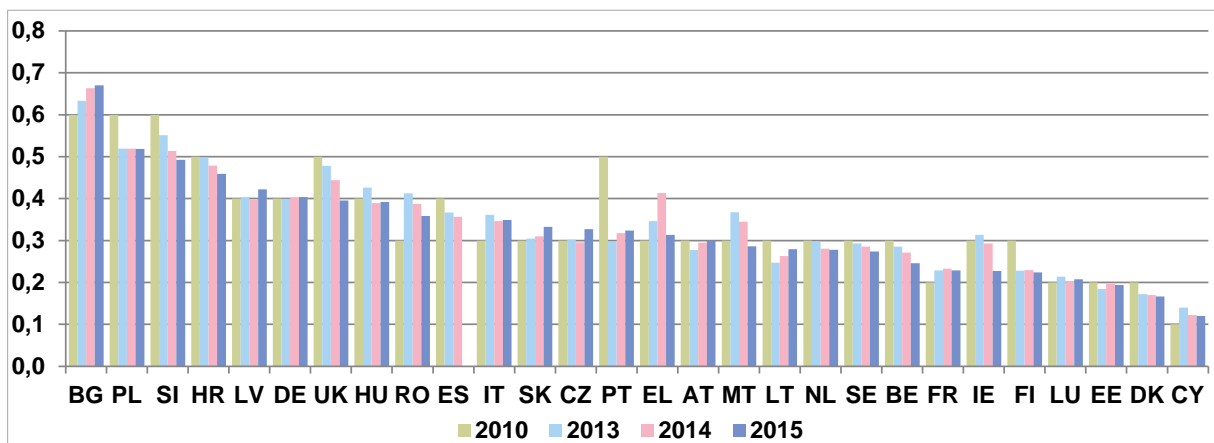
Huom. Tiedot koskevat vuotta 2015.

Laitteita kuvaava osuus, joka vaihtelee 100 prosentista (laite otettu täysin käyttöön) 0 prosenttiin (laitetta ei ole), osoittaa, missä määrin laite on käytössä tuomioistuimissa seuraavan asteikon mukaisesti:

- 100 % = 4 pistettä, jos käytettävissä kaikissa asioissa / 1,33 pistettä kustakin asiasta
- 50-99 % = 3 pistettä, jos käytettävissä kaikissa asioissa / 1 piste kustakin asiasta
- 10-49 % = 2 pistettä, jos käytettävissä kaikissa asioissa / 0,66 pistettä kustakin asiasta
- 1-9 % = 1 piste, jos käytettävissä kaikissa asioissa / 0,33 pistettä kustakin asiasta.

Asialla tarkoitetaan käsitellyn riita-asian tyyppiä (siviili-/kauppaoikeudellinen, rikosoikeudellinen, hallinto-oikeudellinen tai muu).

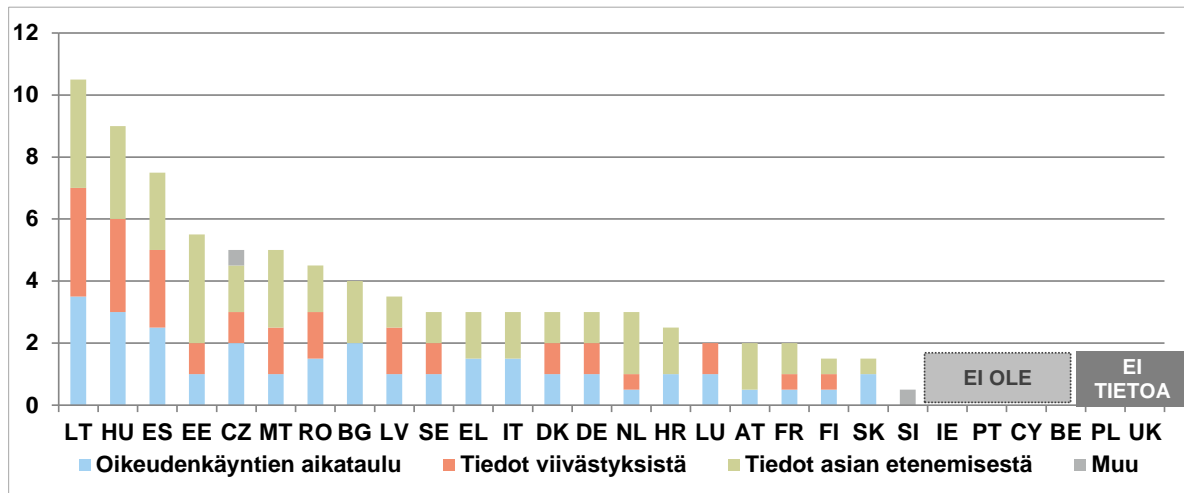
Kuvio 5 – Oikeuslaitosta koskevien julkisten menojen osuus suhteessa BKT:hen

Lähde: EU:n oikeusalan tulostaulu 2017⁹.

⁹ Eurostatin antamien tietojen perusteella. Vuoden 2017 EU:n oikeusalan tulostaulussa oleva alkuperäinen kuvio sisältää kontekstiin sijoitettuja lisätietoja tiettyjen jäsenvaltioiden tilanteesta.

Kuvio 6 – Asian etenemisestä tiedottamiseen liittyvät standardit

Lähde: EU:n oikeusalan tulostaulu 2017¹⁰.

2.3. Oikeuslaitosten riippumattomuus

Oikeuslaitoksen riippumattomuutta koskeva vaatimus perustuu Euroopan unionin perusoikeuskirjassa (47 artikla) vahvistettuun tehokkaita oikeussuojakeinoja koskevaan oikeuteen. Se on toimivan oikeusjärjestelmän perustekijä.

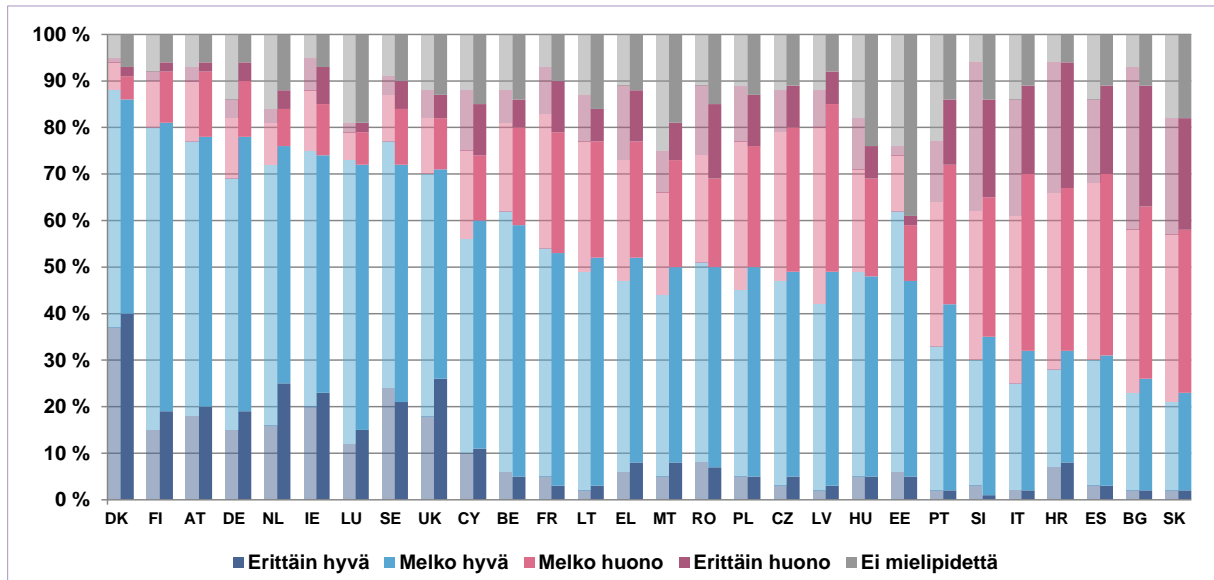
Oikeuslaitoksen riippumattomuus on myös tärkeä tekijä houkuttelevan investointi- ja liiketoimintaympäristön kannalta, sillä sen avulla varmistetaan yritysten oikeudellisen toimintaympäristön oikeudenmukaisuus, ennustettavuus, varmuus ja vakaus. Vuoden 2017 EU:n oikeusalan tulostaulussa todetaan, että kansalaisille ja yrityksille tehtyjen kyselyjen mukaan käsityksessä riippumattomuudesta on tapahtunut muutoksia.

Tulostaulu vahvistaa muiden kyselyjen tulokset erityisesti sellaisista jäsenvaltioista, joissa on pienin ja suurin oikeuslaitoksen koetun riippumattomuuden aste.

Vuoden 2017 tulostaulussa kartoitetaan edelleen oikeuslaitoksen riippumattomuuden oikeudellisia takeita tietyntyyppisissä tilanteissa, joissa riippumattomuus saattaa vaarantua. Yksi esimerkki on tuomarien siirtäminen ilman heidän suostumustaan.

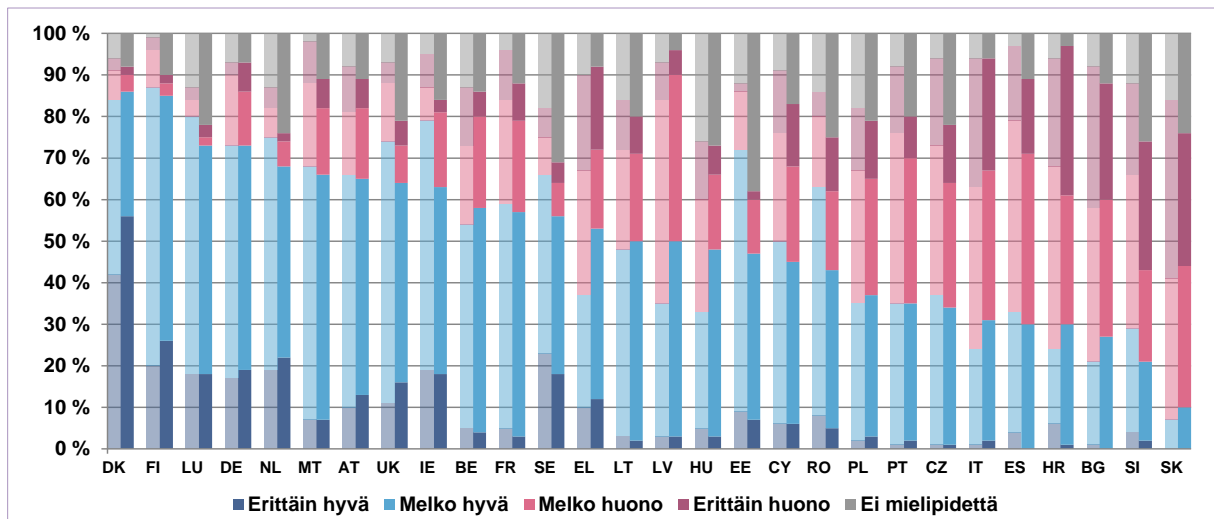
¹⁰ Jäsenvaltioille annettiin pisteitä kunkintyyppisen tiedon toimittamiseen käytetyn menetelmän perusteella. Automaattisesta ilmoituksesta sähköpostitse tai tekstiviestillä annettiin 1,5 pistettä, mahdollisuudesta tutustua tietoihin verkossa asian koko käsittelyn ajan annettiin 1 piste ja asianosaisten pyynnöstä tai tuomioistuimen harkinnasta saatavilla olevista tiedoista tai muista käytetyistä menetelmistä annettiin kustakin 0,5 pistettä.

Kuvio 7 – Kansalaisten käsitys tuomioistuinten ja tuomareiden riippumattomuudesta¹¹

Lähde: Eurobarometri-tutkimus FL447¹².

Kuvio 8 – Yritysten käsitys tuomioistuinten ja tuomareiden riippumattomuudesta¹³

Lähde: Eurobarometri-tutkimus FL448¹⁴.

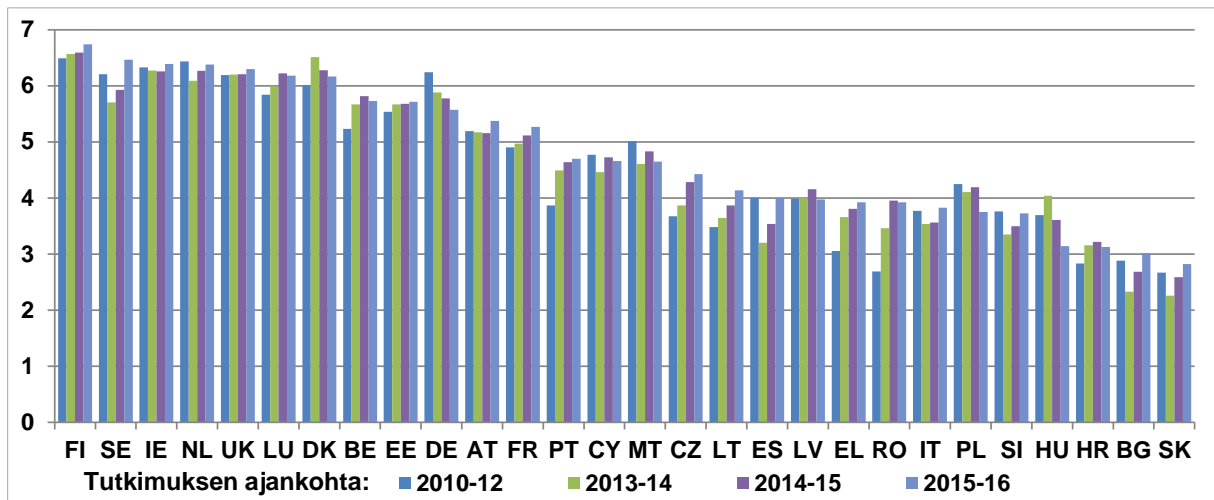
¹¹ Vaaleat värit (vasen pylväs kunkin maan kohdalla) viittaavat vuoteen 2016. Tummat värit (oikea pylväs kunkin maan kohdalla) viittaavat vuoteen 2017.

¹² Eurobarometri-tutkimus FL447, tehty 25.–26.1.2017. Vastaajia pyydettiin arvioimaan omien tietojensa pohjalta maansa oikeuslaitosta ja sitä, miten riippumattomina he pitävät tuomioistuimia ja tuomareita, asteikolla ”erittäin hyvä”, ”melko hyvä”, ”melko huono” tai ”erittäin huono”.

¹³ Vaaleat värit (vasen pylväs kunkin maan kohdalla) viittaavat vuoteen 2016. Tummat värit (oikea pylväs kunkin maan kohdalla) viittaavat vuoteen 2017.

¹⁴ Eurobarometri-tutkimus FL448, tehty 25.1.–3.2.2017. Vastaajia pyydettiin arvioimaan omien tietojensa pohjalta maansa oikeuslaitosta ja sitä, miten riippumattomina he pitävät tuomioistuimia ja tuomareita, asteikolla ”erittäin hyvä”, ”melko hyvä”, ”melko huono” tai ”erittäin huono”.

Kuvio 9 – Käsitys oikeuslaitoksen riippumattomuudesta

Lähde: Maailman talousfoorumin¹⁵ tiedot, julkaistu EU:n oikeusalan tulostaulussa 2017. Mitä suurempi arvo, sitä vahvemaksi riippumattomuus koetaan.

Eurooppalaisissa edellytetään, että oikeusjärjestelmässä oikeuslaitoksen riippumattomuus on turvattu oikeudellisilla takeilla (rakenteellinen riippumattomuus).

Tuomareita ei esimerkiksi saisi siirtää toiseen tuomarinvirkaan ilman heidän suostumustaan, paitsi jos kyseessä on kurinpitoseuraamus tai oikeuslaitoksen organisaatiota koskeva uudistus.

Tämä on välttämätöntä, jotta tuomareita ei voida painostaa sopimattomasti. Kuviosta 10 käy ilmi, onko tällainen siirtäminen mahdollista, ja jos se on, mikä viranomainen tekee tällaista siirroista päätöksen, millaisin perustein tällainen siirto voidaan toteuttaa (esim. organisaatioon liittyvät syyt tai kurinpitomenettely) ja voidaanko siirtopäätöksiä tarkastella uudelleen¹⁷.

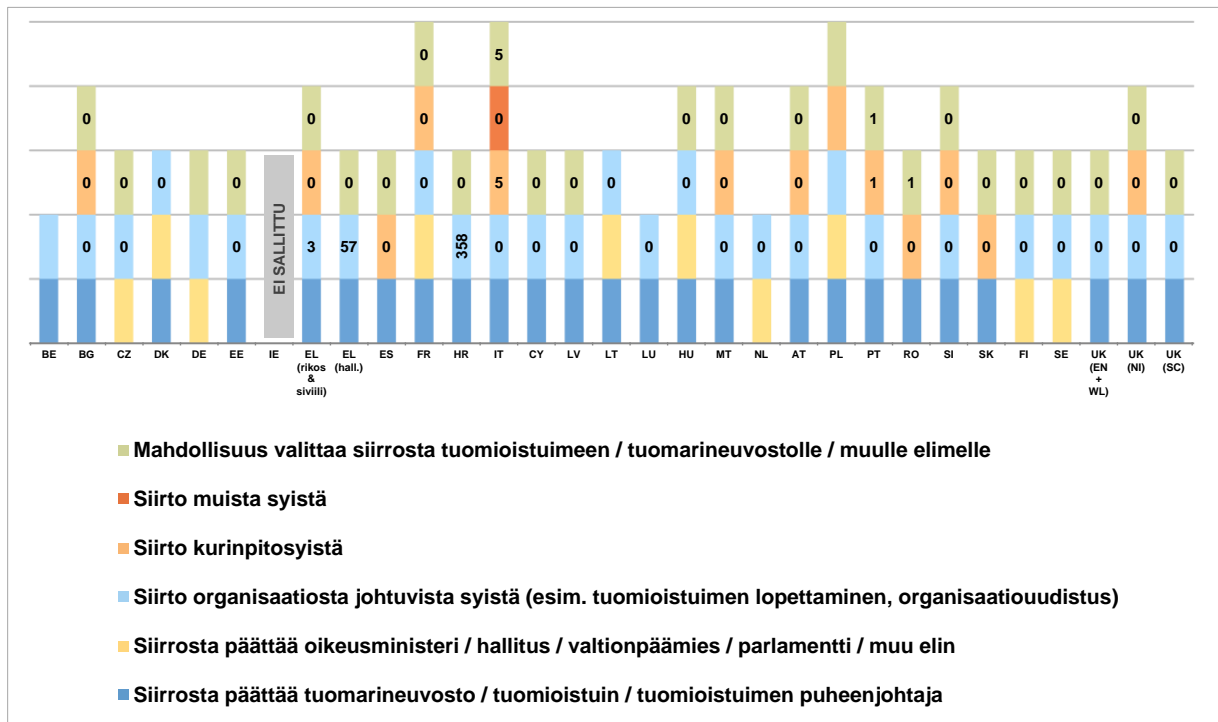
¹⁵ Maailman talousfoorumin indikaattori perustuu seuraavaan kysymykseen annettuihin vastauksiin: kuinka riippumaton maasi oikeuslaitos on hallituksen, yksityishenkilöiden ja yritysten vaikutusvallasta? [1 = ei lainkaan riippumaton; 7 = täysin riippumaton]. Tutkimukseen vastasi edustava otos kaikkien mukana olleiden maiden yrityksistä, jotka toimivat tärkeimmillä talouden aloilla (maatalous, valmistusteollisuus, muu kuin valmistusteollisuus sekä palvelut). Tutkimuksen toteuttamiseen käytettiin monia eri menetelmiä, muun muassa yritysjohtajien käyntihaastatteluja, puhelinhaastatteluja ja kyselykirjeitä sekä verkkokyselyjä. <https://www.weforum.org/reports/the-global-competitiveness-report-2016-2017-1>

¹⁶ Erityisesti 17. marraskuuta 2010 annettu Euroopan neuvoston ministerikomitean suositus CM/Rec(2010)12 jäsenvaltioille tuomarien riippumattomuudesta, tehokkuudesta ja vastuualueista.

¹⁷ Suositus CM/Rec(2010)12, §52.

Kuvio 10 – Takeet, jotka koskevat tuomarien siirtämistä ilman heidän suostumustaan (tuomarien erottamattomuus)

Lähde: EU:n oikeusalan tulostaulu 2017¹⁸. Pylvään yläpuolella oleva luku ilmoittaa niiden tuomareiden määrän, jotka on siirretty ilman heidän suostumustaan vuonna 2014 (luvun puuttuminen merkitsee, ettei tietoja ole saatavilla).

¹⁸ Tiedot on kerätty käyttämällä komission tiiviissä yhteistyössä Euroopan tuomarineuvostojen verkoston (ENCJ) kanssa laatimaa päivitettyä kyselylomaketta. Niiden jäsenvaltioiden osalta, joissa ei ole tuomarineuvostoa tai jotka eivät ole ENCJ:n jäseniä, vastaukset on saatu EU:n korkeimpien oikeuksien presidenttien verkoston avulla. Jäsenvaltiot ovat niiden omakielisen nimen mukaisessa aakkosjärjestyksessä. Pylväiden korkeus ei välttämättä kuvasta takeiden toimivuutta. Vuoden 2017 EU:n oikeusalan tulostaulussa oleva alkuperäinen kuvio sisältää kontekstiin sijoitettuja lisätietoja tiettyjen jäsenvaltioiden tilanteesta.

3. HAASTEISIIN VASTAAMISEKSI KÄYTETTÄVISSÄ OLEVAT POLITIIKAN KEINOT

Edellä mainittuihin haasteisiin voidaan tarttua erityyppisillä rakenneuudistuksilla aina rakenteellisista toimenpiteistä operatiivisempiin toimiin.

Niihin kuuluvat seuraavat toimenpiteet:

- tuomioistuinten organisaation uudistaminen
- tuomioistuinverkoston uudistaminen

Nämä rakenneuudistukset ovat **keskeisiä politiikan keinoja, joilla varmistetaan oikeuslaitosten toimivuus ja luodaan liiketoimintaa ja investointeja edistävä toimintaympäristö.**

Uudistustoimet ovat perusteltuja, sillä täysipainoisesti toimivien oikeusjärjestelmien vaikutus talouselämään on merkittävä. Toimiva oikeusjärjestelmä luo luottamusta toimintaympäristön vakauteen kaikissa suhdannekierron vaiheissa. Oikeuksien toteutumisen takaavasta oikeuslaitoksesta on lukuisia etuja, sillä luotonantajat ovat halukkaampia antamaan lainaa, yritysten ei tarvitse toimia opportunistisesti ja liiketoimintakustannukset vähenevät. Lisäksi innovatiiviset yritykset, joiden toiminta perustuu usein aineettomiin oikeuksiin (kuten teollis- ja tekijänoikeuksiin), tekevät todennäköisemmin investointeja.

Kansallisten oikeusjärjestelmien toimivuuden merkitys pienille ja keskisuurille yrityksille (pk-yrityksille) näkyy selvästi vuonna 2015 laaditusta innovaatiota sekä teollis- ja tekijänoikeuksia koskevasta selvityksestä¹⁹, johon osallistui lähes 9 000 eurooppalaista pk-yritystä.

Selvityksen mukaan erityisesti oikeudenkäyntikulut ja oikeudenkäyntien kesto kuuluivat tärkeimpiin syihin, joiden

- menettelysääntöjen nykyaikaistaminen ja yksinkertaistaminen
- tuomarineuvoston uudistaminen
- oikeusalan ammattien uudistaminen
- oikeusavun uudistaminen
- tuomioiden täytäntöönpanon parantaminen
- asioiden sattumanvaraisen jaon edistäminen
- tuomioistuinmenettelyjen hallinnon ja avoimuuden nykyaikaistaminen
- uuden tietotekniikan käytön edistäminen
- vaihtoehtoisten riidanratkaisumenetelmien kehittämisen tukeminen.

vuoksi pk-yritykset eivät aloittaneet teollis- ja tekijänoikeuksien rikkomista koskevaa menettelyä tuomioistuimessa.

Hyvin toimivien kansallisten oikeusjärjestelmien myönteistä vaikutusta talouteen on korostettu kirjallisuudessa ja tutkimuksessa²⁰. Aihetta ovat käsitelleet julkaisuissaan niin Kansainvälinen valuuttarahasto²¹, Euroopan keskuspankki²², OECD²³, Maailman talousfoorumi²⁴ kuin Maailmanpankkikin²⁵.

²⁰ Alves Ribeiro Correian ja Antas Videiran artikkelissa "Troika's Portuguese Ministry of Justice Experiment: An Empirical Study on the Success Story of the Civil Enforcement Actions", International Journal for Court Administration, Vol. 7, No. 1, heinäkuu 2015, selvitys Portugalissa toteutettujen uudistusten onnistumisesta.

²¹ IMF, "Fostering Growth in Europe Now", 18.6.2012.

²² EKP, "Adjustment and growth in the euro area", 16.5.2013, saatavilla osoitteessa <http://www.ecb.europa.eu/press/key/date/2013/html/sp130516.en.html>

²³ Ks. esimerkiksi julkaisu "What makes civil justice effective?", OECD Economics Department Policy Notes, No. 18, kesäkuu 2013, ja "The Economics of Civil Justice: New Cross-Country Data and Empirics", OECD Economics Department Working Papers, No. 1060.

²⁴ Maailman talousfoorumi, "The Global Competitiveness Report 2013–2014", saatavilla osoitteessa http://www3.weforum.org/docs/WEF_GlobalCompetitivenessReport_2013-14.pdf

¹⁹ Euroopan unionin teollisoikeuksien virasto (EUIPO), "Intellectual Property (IP) SME Scoreboard 2016".

Esimerkiksi vuonna 2015 Portugalin siviilioikeusjärjestelmän uudistuksesta tehdyssä tutkimuksessa selvisi, että oikeudenkäyntien kesto lyheni yli kolmanneksen talouden sopeutusohjelman osana toteutettujen uudistusten ansiosta²⁶.

Lisäksi on näyttöä siitä, että oikeusjärjestelmän toimivuus kannustaa investoimaan tiettyyn maahan²⁷. Tutkimuksissa on havaittu positiivinen korrelaatio yritysten koon ja oikeusjärjestelmän toimivuuden välillä. Sen sijaan puutteet oikeusjärjestelmän toimivuudessa heikentävät kannustimia investointeihin ja työpaikkojen luomiseen²⁸.

Vaikuttava korruptiontorjunta on tärkeää myös yrityksille suotuisan toimintaympäristön luomiseksi.

Luottamus oikeuslaitoksen toimintaan edistää myös esimerkiksi yrittäjyyttä. Vastaavasti puutteet oikeuslaitoksen toiminnassa nostavat lainojen kustannuksia²⁹.

4. NYKYTILANTEEN TARKASTELU

Vuoden 2017 talouspolitiikan EU-ohjausjakson maaraporttien mukaan joissakin jäsenvaltioissa on edelleen niiden oikeusjärjestelmän toimivuuteen liittyviä erityisiä haasteita. Vuoden 2017 talouspolitiikan EU-ohjausjaksossa Euroopan unionin neuvosto antoi Euroopan komission ehdotuksesta Kroatialle, Kyprokselle, Italialle, Portugalille ja Slovakiaille maakohtaisia suosituksia siitä, miten ne voisivat lisätä oikeusjärjestelmiensä toimivuutta.

---

²⁵ Maailmanpankki, "Doing business 2014", saatavilla osoitteessa <http://www.doingbusiness.org/~media/WBG/DoingBusiness/Documents/Annual-Reports/English/DB14-Full-Report.pdf>

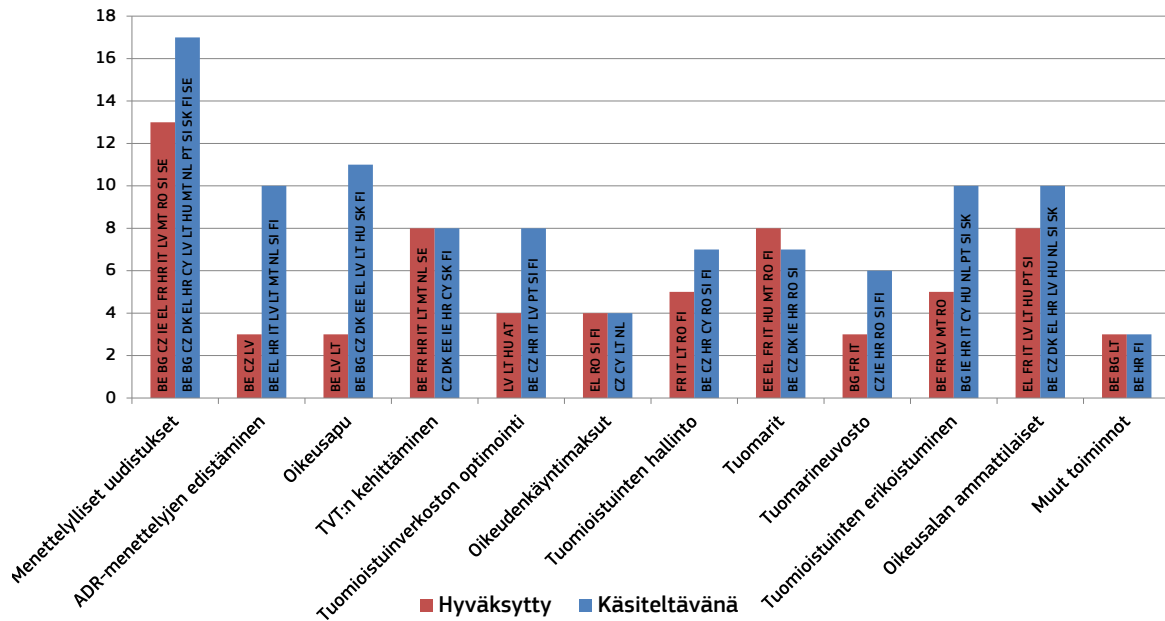
²⁶ *Alves Ribeiro Correia/Antas Videira* (2015), *ibid.*

²⁷ Ks. IMF Country Report No. 13/299.

²⁸ Ks. Espanjan keskuspankin valmisteluasiakirja 1303; Italian keskuspankin valmisteluasiakirja 898; IMF Country Report No. 13/299.

²⁹ IMF Country Report No. 13/299.

Kuvio 11 – Oikeuslaitoksen uudistukset EU:ssa (hyväksytyt toimenpiteet ja käsiteltävänä olevat aloitteet)

Lähde: EU:n oikeusalan tulostaulu 2017.

Tarkastelusta käy ilmi, että useat jäsenvaltiot tukevat oikeuslaitoksensa uudistamista Euroopan rakenne- ja investointirahastoista (ERI-rahastot). Ohjelmakaudella 2014–2020 EU on varannut ERI-rahastoista 4,2 miljardia euroa julkishallinnon institutionaalisten valmiuksien parantamiseen, muun muassa oikeuslaitosuudistuksiin. Yhteensä 14 jäsenvaltiota³⁰ on ottanut ohjelmasiirtoissaan oikeuslaitoksen yhdeksi ERI-rahastoista myönnettävän tuen painopistealaksi.

Komissio pitää tärkeänä, että varojen käytössä sovelletaan tuloslähtöistä lähestymistapaa. Sitä edellytetään myös ERI-rahastoja koskevassa asetuksessa³¹. Komissio keskustelee jäsenvaltioiden kanssa siitä, miten voidaan parhaiten arvioida ERI-rahastojen vaikutusta kyseisiin oikeusjärjestelmiin.

Komissio tukee oikeuslaitosuudistuksia myös rakenneuudistusten tukipalvelun kautta ja antamalla teknistä tukea. Tukea

annetaan sekä talouden sopeutusohjelmien yhteydessä, Kyproksessa ja Kreikassa, että yhteistyö- ja seurantamekanismin puitteissa, Bulgariassa ja Romaniassa.

Jäsenvaltiot ovat parantaneet oikeusjärjestelmiensä toimivuutta ottamalla käyttöön innovatiivisia välineitä ja käytäntöjä, joista ovat esimerkkinä seuraavat:

1) Oikeudenkäyntiasiakirjojen jakamiseen tarkoitettu viestintäjärjestelmä Sloveniassa (EVIP)³². Järjestelmä toimii oikeudenkäyntiasiakirjojen keskusrekisterinä koko Slovenian oikeusjärjestelmässä. Järjestelmä on lyhentänyt merkittävästi oikeudenkäyntiasiakirjojen valmisteluun ja lähettämiseen tarvittavaa aikaa, mikä on vuorostaan lyhentänyt oikeudenkäyntien kestoa. Lisäksi tuomioistuinten henkilöstö vapautuu hallinnollisista tehtävistä, kuten tulostuksesta ja kirjeiden postittamisesta, minkä vuoksi heillä on enemmän aikaa olennaiseen työhön.

³⁰ Bulgaria, Tšekki, Kreikka, Espanja (vain EAKR), Kroatia, Italia, Latvia, Liettua, Malta, Puola, Portugali, Romania, Slovenia ja Slovakia.

³¹ Asetus (EU) N:o 1303/2013, 20.12.2013.

³² [Quality of Public Administration – A Toolbox for Practitioners](#), Euroopan komissio, 2017.

2) Avoin pääsy oikeuskäytäntöön Romaniassa. Oikeusministeriö ja tuomioistuimet julkaisevat tietoja, joita asianosaiset tarvitsevat asiansa seuraamiseen tuomioistuimissa (asianosaisten nimet, istuntopäivämäärät, aihe ja päätös lyhyesti). Romanian oikeustiedon instituutti (ROLII) otti vuonna 2015 käyttöön uuden portaalin, jossa kansalaiset saavat tutustua kaikkien oikeusasteiden tuomioistuinten tuomioihin kokonaisuudessaan. Portaali kattaa menettelyn kaikki vaiheet, myös ne, joihin voidaan vielä hakea muutosta. Oikeutta yksityisyyteen kunnioitetaan.

3) Tuomioistuinten sähköisten palvelujen portaali Latviassa. Jotta kansalaiset ja yritykset saavat paremmin tietoa tuomioistuinten palveluista, kansallinen tuomioistuinportaali (<https://manas.tiesas.lv/eTiesas/>) tarjoaa nyt aiempaa käyttäjäystävällisemmän alustan, jossa on sähköisiä palveluja ja ajantasaista tietoa tuomioistuinista. Parannuksiin kuuluvat

- alusta oikeudenkäyntiin liittyvien hakemusten lähettämiseksi verkossa
- lomakkeiden täyttäminen ja lähettäminen verkossa
- oikeudenkäyntimenettelyjen seuranta verkossa
- sähköiset ilmoitukset
- kalenteri, josta käy ilmi asianajajien ja syyttäjien saatavuus.

Näiden välineiden ansiosta tuomioistuinjärjestelmässä on onnistuttu vähentämään keskeytettyjen asioiden määrää ja nopeuttamaan oikeudenkäyntejä sekä parantamaan rajatylittävien menettelyjen sujuvuutta.

Päiväys: 9.11.2017

5. HYÖDYLLISIÄ TIETOLÄHTEITÄ

- EU:n oikeusalan tulostaulu 2017 – Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan keskuspankille, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle sekä alueiden komitealle, COM(2017) 167 final.
https://ec.europa.eu/info/strategy/justice-and-fundamental-rights/effective-justice_fi
- "Quality of Public Administration – A Toolbox for Practitioners", Euroopan komissio (2017).
<http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=738&langId=en&pubId=8055>